MP. INST. ENT.
- LIBRARY —
-7 SEP 1946
Eu. 103 A

FLYGBLAD N:r 77. 1945.

PLOMMONSTEKELN OCH DESS BEKÄMPNING.

Plommonstekeln *(Haplocampa minuta* Christ.) är otvivelaktigt en av de svåraste skadegörarna på plommon i södra och mellersta Sverige. Dess betydelse blir emellertid ofta underskattad, emedan de skador dess yngsta larver göra mycket lätt undgå uppmärksamheten. I motsats till plommonvecklaren, som angriper den nästan utvuxna frukten och vars skadegörelse alltså ej ger sig tillkänna förrän under sensommaren, angriper plommonstekeln karten i dess allra första utvecklingsstadier, alltså redan tidigt på försommaren. Redan de olika tiderna för dessa båda skadedjurs uppträdande bör alltså utesluta möjligheten av en förväxling.

Plommonstekeln är en ganska liten insekt — högst 5 mm lång. Den är till färgen glänsande svart, men har antenner och ben delvis gula. Vingarna äro glasklara och ha bruna ribbor och brunt ringmärke. Den är ett ganska trögt djur. I mulet och kyligt väder rör den sig mycket ogärna och man kan då vanligen ganska lätt gripa den med fingrarna. Endast under varma solskensdagar visar den någon större livlighet.

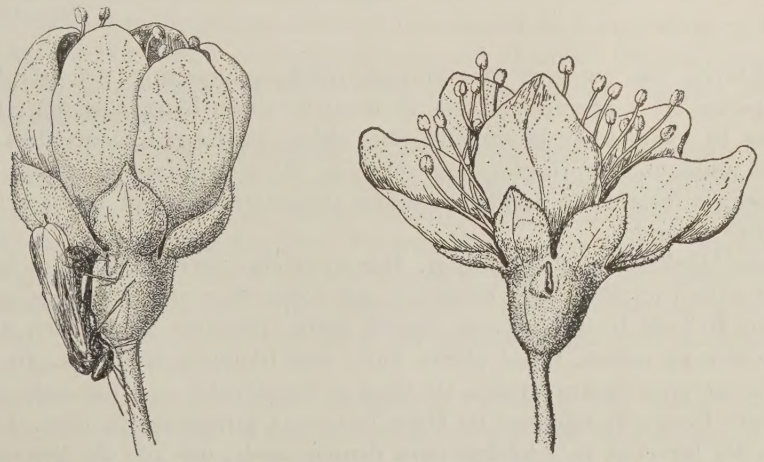

Fig. 1. Äggläggande plommonstekelhona samt äggficka på blomfodret (omkr. 3 ggr först.). Efter Sprengel.

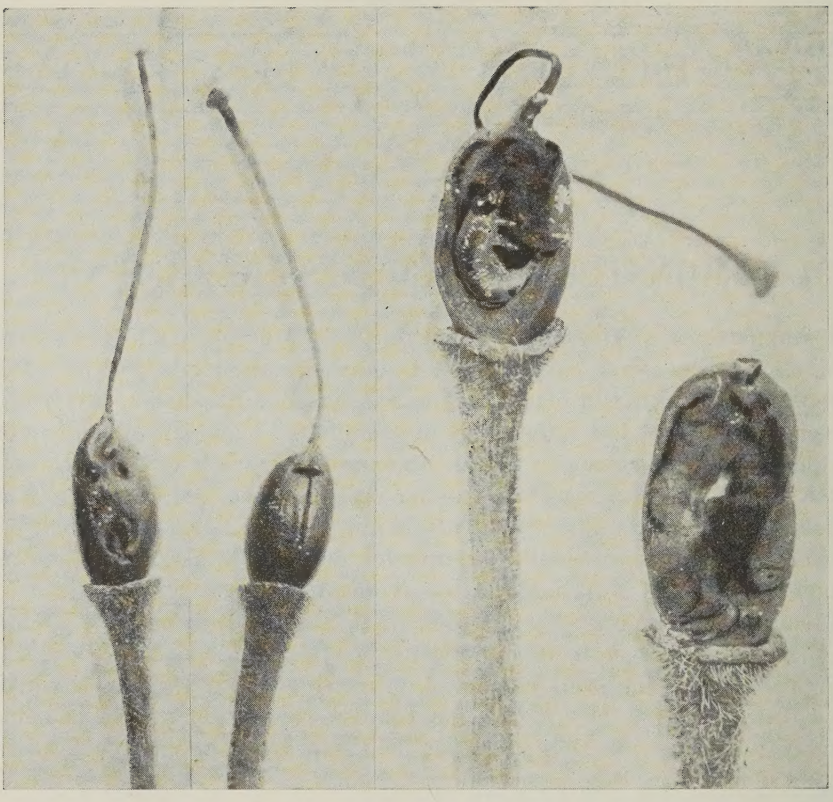

Fig. 2. Ung plommonkart; t. h. överst genomskuren kart med ung larv (omkr. 3 ggr först.). Foto Tullgren.

Steklarna visa sig kort före plommonträdens blomning, och när blomknopparna stå i begrepp att slå ut börja honorna lägga sina ägg. Dessa stickas in i någon av blommans yttre delar, vanligen i blomfodret. Det därvid uppkomna springformiga såret är till en början omärkligt, men blir senare lättare att upptäcka, sedan sårkanterna börjat torka och dra sig ifrån varandra.

Ägget kläckes efter 1—2 veckor. Den nykläckta larven gör till en början ytliga gnag i en eller flera blommor, och först efter några timmar gnager den sig in i ett fruktanlag och förstör detta. Därefter kryper den ut och söker upp en annan, något större kart, som likaledes förstöres. De allra yngsta larverna tyckas livnära sig blott av fruktköttet men röra icke själva kärnan. Denna är däremot de äldre larvernas huvudsakliga föda. I regel borra sig larverna in i karten nära dennas spets, och när de lämna den, sker detta vanligen närmare skaftfästet. De båda hål, som därvid bildas,

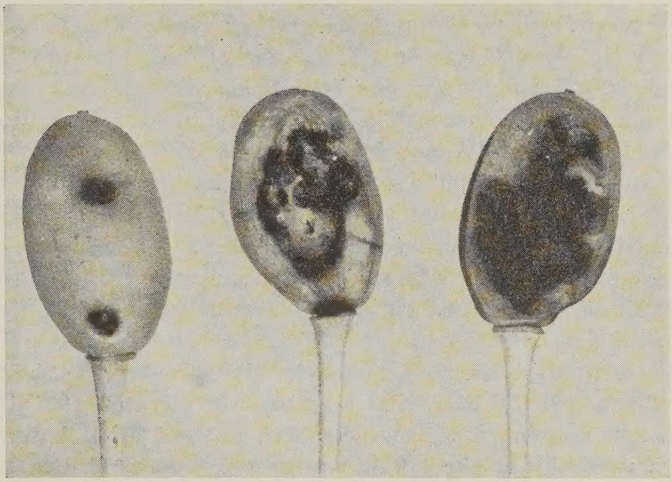

Fig. 3. Äldre plommonkart, skadad av plommonstekelns larver; i karten t. h. en ung larv. Foto Tullgren.

äro de enda yttre kännetecknen på att stekellarver skadat karten. Något gummiflöde såsom vid angrepp av plommonvecklarlarver uppstår däremot praktiskt taget aldrig. Medan vecklarelarverna uteslutande hålla till i fruktköttet och gräva slingrande gångar i detta, förtära stekellarverna — åtminstone de äldre — framför allt kärnan, så att kartens inre blir en enda stor hålighet med svartnade väggar. Inuti en skadad kart finner man därför ej stort annat än larvernas bruna korniga exkrementer och kanske några obetydliga rester av kärnväggen.

Larverna torde för sin utveckling behöva minst 5—6 kart vardera. Deras skadegörelse blir därför ofta mycket svår, och ej sällan hör man uppgivas att 75—80 % av karten blivit förstörd. I vissa fall har till och med all kart gått förlorad.

Den fullväxta larven är ungefär en centimeter lång. Till färgen är den gulaktigt vit med gulbrunt huvud och ljusbruna ryggplåtar på de tre sista bakkroppsringarna. Hos de yngre larverna däremot äro dessa ryggplåtar svartbruna tillika med huvudet. På buksidan finnas längst fram 3 par ledade ben, bakom dem 6 par vårtliknande bukfötter och längst bak 1 par likaledes vårtlika analfötter. Härigenom skiljer den sig från plommonvecklarlarven, som ej har mer än 4 par bukfötter och som dessutom till färgen är tydligt rödaktig.

Den fullväxta larven lämnar vanligen ej karten, förrän denna fallit till marken. Då kryper den ut och gräver sig ned i jorden till ett djup av 10—12 cm. Här spinner den en tät och fast, avlångt rundad, brunaktig kokong, som på utsidan är beklädd med fina sandkorn och jordpartiklar. I denna

kokong övervintrar den. Förpuppningen sker först följande vår. Puppstadiet varar i regel ej längre än ett par veckor, och kort före plommonträdens blomning framkommer den fullbildade stekeln.

Bekämpningen av plommonstekeln sker bäst genom besprutning med kvassiavätska av bestämd koncentration och på bestämda tider.

Kvassiavätskan bör innehålla extraktet av 3 kg kvassiaspån på 100 liter vatten med tillsats av lämpligt vätningsmedel. Den tillredes bäst så, att kvassiaspånen urlakas under minst ett dygn i 15—20 liter kallt vatten, varefter spånen frånsilas. Dessa kokas sedan upp i 15—20 liter nytt vatten, varpå de ånyo frånsilas, sedan vätskan svalnat, och lämnas att självrinna, till dess all droppning upphört. De båda extrakten slås sedan tillsammans och utspädas med så mycket kallt vatten, att hela vätskemängden uppgår till 100 liter. Om man behöver mera än 100 liter vätska åt gången, kan kokningen vålla svårigheter, och det är då bättre att låta även andra urlakningen ske i kallt vatten och under minst ett eller ett par dygn och helst även med användande av större vattenmängd.

Kvassiavätskan är länge hållbar, men då den lätt möglar på ytan, bör den ej lagras för länge. Som tillsatsmedel användes enklast vanlig såpa, ½—¾ kg till 100 liter vätska. Även de i handeln tillgängliga vätnings- (eller s. k. spridnings-) medlen av olika tillverkningar kunna användas. Avsikten med sådan tillsats är att vätskan skall bilda ett sammanhängande tunt skikt över de besprutade växterna — d. v. s. fullständigt väta dessa och icke endast bilda talrika små isolerade droppar.

Besprutning med denna kvassiavätska bör ske dels omedelbart före, dels omedelbart efter blomningen. Första besprutningen bör alltså ske, när flertalet blommor kunna väntas vara fullt utslagna inom en eller högst två dagar, andra besprutningen, som har största effekten, däremot först när de flesta blombladen fallit.

Om kvassia av någon anledning ej finnes att tillgå, kan man istället använda nikotinvätska. Denna har fördelen att vara mycket enkel att tillreda, men samtidigt nackdelen att vara något mindre effektiv än kvassiavätskan och dessutom farlig för vissa ömtåliga plommonsorter, som t. ex. Czar, First och Rivers Early Prolific. Nikotinvätskan bör i detta fall innehålla minst 0,3 % ren nikotin — d. v. s. minst 3 liter 10 % preparat till 100 liter vatten — och dessutom samma tillsats av såpa eller annat vätningsmedel som kvassiavätskan.

Även DDT uppgives vara effektivt mot plommonstekeln. Några svenska försök ha ännu ej utförts, varför det tillsvidare får räcka med ett omnämnande av att man i Schweiz fått mycket goda resultat vid besprutning omedelbart efter blomningen med 1 % Gesarol, tillsatt med lämpligt vätningsmedel.

(Författare Olof Ahlberg.) ***Statens Växtskyddsanstalt.***

Emil Kihlströms Tryckeri A.-B. Stockholm 1945
26383